

Even uw aandacht...

Deze 'smaakmaker' laat u toe kennis te maken met dit werk.

Dit tekstfragment mag niet gebruikt worden voor opvoering. Het mag niet worden gedownload, afgedrukt of verder verspreid.

Indien deze smaakmaker u bevalt, raden we u aan het volledige toneelstuk te ontlenen en te lezen voor u tot de aankoop van boekjes voor opvoering beslist.

Veel leesplezier!

ALS EEN PAPIEREN VLIAGER

toneelspel in twee delen

door

Artur Verelst

Toneelfonds J. Janssens – Antwerpen

2010

Nr.1341

OPVOERINGSRECHT

Het opvoeringsrecht wordt verkregen na aankoop van tenminste VIER tekstboekjes bij de uitgever en na betaling van de verschuldigde opvoeringsrechten aan:

S.A.B.A.M.
Aarlenstraat 75-77
1040 Brussel

Na aankoop van het verplicht aantal boekjes krijgt men van de uitgever een aanvraagkaart die, degelijk ingevuld, minstens vier weken de opvoering(en) naar S.A.B.A.M. moet worden gestuurd.

Men is volgens de Auteurswet strafbaar als men gebruik maakt van gekregen, gehuurde, geleende of gekopieerde boekjes.

Wanneer men niet voldoet aan de hier opgesomde voorwaarden, worden de geldende opvoeringsrechten met 100% verhoogd.

Voor Nederland wende men zich tot:

Stichting Bredero Auteursrechtenbureau
Valeriaanstraat 13
1562 RP Krommenie

BELANGRIJKE OPMERKING !

Alle rechten voorbehouden. Iedereen die toestemming verkreeg het stuk *ALS EEN PAPIEREN VLIAGER* op te voeren moet de naam van auteur *ARTUR VERELST* vermelden in alle publicaties die n.a.v. de voorstellingen verschijnen.

De auteursnaam moet onmiddellijk onder de titel vermeld worden, in een lettertype minstens half zo groot als dat van de titel, maar minstens twee keer zo groot als dat waarin de naam van de vertaler, regisseur en spelers wordt vermeld.

© 1987 Toneelfonds J. Janssens/Artur Verelst
www.toneelfonds.be

Niets uit deze uitgave mag worden verveelvuldigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, internet of op welke wijze ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Suzanne Van den Haute
Freddy, haar zoon
Raymond Wingelinckx
Claire, zijn dochter

Bij aanvang van het stuk dicteert Freddy
Raymond, de vriend van z'n moeder, als
voorbereiding op een bevorderingsexamen
voor opsteller.

De gedichteerde teksten komen uit "Vormen van
Seksueel gedrag" van C.S. FORD en F.A. BEACH

- Freddy : "... De bioloog kent seksueel gedrag een fundamentele betekenis toe omdat het leidt ..." omdat het leidt ... zondigen tegen D of T regel werd in mijn tijd bestraft met onmiddellijke - 2 d's en 2 llen - onmiddellijke uitsluiting Raymond. Wanneer ik tot deze maatregel zou beslissen, sta je op straat met je klein valiesje, achterna gestoord door een treurige doch sensuele weduwe : mijn moeder. Alleen omdat ik een weekhartig man ben, en universitair bovendien, wil ik je nog enig krediet - krediet met k - schenken. We gaan verder.
- Raymond : Kun je me geen andere tekst dicteren ?
- Freddy : De examinerator kiest de tekst, niet de examinandus. We gaan verder.
- Raymond : ... (noteert verder).
- Freddy : ... omdat het leidt tot het voortbestaan van de soort en daardoor tot de continuïteit van het leven zelf (Freddy versnelt het tempo tot Raymond uiteindelijk potlood neerlegt en voor zich uit staart).
- ... Hoewel de woorden "seksueel gedrag" tot onze gewone woordenschat behoren, is het waarschijnlijk dat ze voor verschillende mensen een andere betekenis zullen hebben. Omdat heteroseksuele coïtus, d.w.z. geslachtsgemeenschap tussen een mannelijk en vrouwelijk dier, het middel is waardoor de soort wordt gereproduceerd, zal de copulatie tussen de seksen ... (Raymond recht).
- Raymond : Ik ga de patatten wat lager zetten.
- Freddy : Fout. De aardappelen. En, zeg niet : "Ik ga de patatten wat lager zetten maar : ik draai het vuur even terug" (Raymond af). En geen soep uit blikjes. Mijn mama is dat niet gewoon. Ik evenmin trouwens.

- Freddy : (raapt beschreven vellen bijeen en begint te lezen).
 Waar is mijn rooie stift ? Je tekst krioelt van de kemels.
 (Raymond terug op uit keuken met voorschoot en handdoek)
- Freddy : Zo te zien meneer zou je beter een examen proberen als kok. Opsteller is net iets te hoog voor je. Voor mij slaag je nooit.
- Raymond : Freddy ...
- Freddy : Alfred. Freddy pour les intimes en voor m'n mama. En het is niet omdat jij intiem bent met mijn mama dat je Freddy mag zeggen. Bovendien, als je andere knobbels zo weinig ontwikkeld zijn als je talenknobbel zal mevrouw mijn moeder slechts weinig pret aan je beleven.
 (Raymond af en Freddy met tevreden glimlach)
 PAUZE
 (Freddy briest tegen vogelkooi en Raymond gebiologeerd opnieuw in keukendeur)
- Raymond : Dicteer je nog even verder Freddy ? Dictee is een belangrijk vak. Ik heb er altijd al last mee gehad. Ik kan beter ...
- Freddy : Ik liep nog in korte broek toen ik reeds foutloos schreef. En jij, jij bent bijna aan je pensioen toe.
- Raymond : (pikt sigaret uit pakje op kast)
- Freddy : (bulderend)
 Hier wordt niet gerookt meneer. Enfin het verbaast me alleen waarom je je sigaretten niet zelf rolt. Ajja 17. Zou meer overeenstemmen met je imago. Volkser. Plebser.
 (Raymond rookt, rustig wachtend aan tafel.
 Freddy grijpt opnieuw boek)

Freddy : Noteer : "... Het is in de Westerse samenleving een stereotiepe veronderstelling, dat de man bij de gemeenschap actief is en de vrouw een betrekkelijk passieve rol heeft. Een vrouw die bij de coïtus actief handelt, kan ervan beschuldigd worden mannelijke eigenschappen te hebben, of kan zich daarover schuldig voelen ..." Meneer Raymond. Errare humanum est maar te veel is te veel. Co-i-tus van co-ire, geslachtelijke vereniging. Niks gaat boven een klassieke vorming. Dát gat kan je nooit meer opvullen (korte pauze).

Ken jij de reden waarom ik zo vroeg reeds mijn taal beheerste ? Nee, dat weet je niet. Puur aangeboren meneer. Specifieke genen van mijn vader. Want, meneer Raymond, vriend van mijn moeder, mijn vader was een filoloog, een taalkundige. Nee, geen filogyne, dat is een vrouwengek. Mijn vader was een briljant leraar, die bovendien op het punt stond een leerstoel te bezetten aan de Leuvense Alma Mater. Toen ik tien was kende ik Multatuli uit het hoofd :

Neen, geen band die vaster bindt,
 Vaster harten houdt omsloten,
 Dan de band, door God gesloten
 Tussen 't moederhart en 't kind !

Ken jij Multatuli ? Nee dat was geen Molukker. Alhoewel.

(Pauze)

Wat ziet mijn ma feitelijk in je ?

Raymond : Gaan we verder Freddy ?

Freddy : Ben je verliefd op haar ? En wat is er feitelijk van je vrouw geworden ? Van de echte mevrouw Wingelinckx ? Dit hier is toch geen uitsluitend seksuele aangelegenheid Raymond ? Een drama des vleesch ?

- Raymond : (naar vogelkooi)
- Freddy : Zoek je weeral inspiratie bij de vogeltjes Vogelmannen ? En hoe ver staat het eigenlijk met het eten Bocuse ?
(begint opnieuw te dicteren, herhaalt 2 x eerste zin zodat Raymond opnieuw nota neemt)
- Freddy : ..."Bij diersoorten die permanente paarvorming kennen, schijnen barrières te bestaan tegen het aangaan van liaisons daar buitenom. Uit een studie blijkt dat de leider - de leider - paarde met alle vrouwtjes, maar als een jonger mannetje aanstalten maakte tot paring verbrak hij die relatie door het jongere mannetje te bijten en te slaan. Zijn gedrag had niets te maken met het feit dat de jongere mannetjes zoons waren van enkele van de geslachtsrijpe vrouwtjes ..."
(Suzanne op met booschappentas, taart en revue : heeft minstens de laatste zin gehoord)
- Suzanne : Freddy heb je echt geen andere tekst ? Je overdrijft.
- Raymond : Dat vind ik ook ja.
- Freddy : Ma het wordt hoog tijd dat ik zijn inzicht in de seksuele problematiek wat bijschaaf. Van zijn praktische kennis of potentie weet ik natuurlijk niks af. Jij wel ma ?
- Suzanne : Freddy a.u.b. (sleurt boek uit z'n handen en leest)
Enfin Raymond zo moeilijk is het nu toch ook weer niet. Allemaal woorden die je tegenwoordig hoort op TV.
- Freddy : (heeft deksel van taart losgepeuterd)
- Suzanne : Afblijven Fred.

- Freddy : Dit (met een wijds gebaar onder Raymond's neus) is een taart voor vanavond Raymond. Spijtig dat je dienst hebt. Madame Suzanne en haar zoontje Fred eten vanavond taart. Echte taart, sjieke taart. Nee Raymond ik heb het over deze taart. Waarom loer je naar m'n ma ? Viezerik. Le roi des patissiers. Patissiers. Hoeveel ssen ? Zwei Stück. Eén voor madame, mijn mama, en één voor haar zoon Freddy. En dat ben ik, de zoon van je wulpse minnares. Met S.
- Suzanne : Fred dat volstaat en blijf van die taart !
(Raymond bergt schriften op, scharrelt schoenen bijeen en wil ze in de zetel aantrekken. Fred is hem te vlug af)
- Freddy : Je moet vlugger worden. Meer doorzicht of je slaagt nooit voor dat examen.
- Suzanne : Van examens gesproken. Had jij geen cursus vandaag ?
- Freddy : Historiek van de toegepaste economie.
- Suzanne : Ja en dan ?
- Freddy : Hoe en dan ? Ga ik nooit naar toe. Maar ik breng mijn tijd nuttig door. Ik bereid de veertiger Wingelinckx voor op een bevorderings-examen voor opsteller. Examen dat hij trouwens nooit zal lukken. Ik vraag me trouwens af hoe het hem bij m'n moeder lukt.
- Raymond : Doe hem zwijgen Suzanne.
- Suzanne : In het huis van de gehangene spreekt men niet van de koorde.
- Freddy : Voilà Raymond, dit is nog eens een subtiel antwoord. (fluistert) Mijn ma staat nog helemaal onder invloed van mijn vader. Weeral soep uit dozen ma ? Het examen voor kok slaagt hij evenmin. (Suzanne haalt borden)

(Raymond naar vogelkooi en steekt nieuwe sigaret op)

Freddy : Wij verdragen geen sigarettenlucht terwijl we eten. Heb jij dan helemaal geen manieren Raymond ? Is het waar dat je vader een vuilnisman was ?

Raymond : Ben je d'er morgenvoormiddag Freddy ?

Freddy : Ik licht buitenstaanders niet in over m'n privé leven. Waarom ? Ga je met m'n moeder nu ook al in de voormiddag stoeien, seksmaniak ?

Raymond : Ik had graag wat aardrijkskunde gedaan.

Freddy : Doorgenomen.

Raymond : ...

Freddy : Een vak doornemen. Niet doen. Men neemt een vak door. Je beheerst je taal niet. Onbegrijpelijk.

Raymond : Ben je thuis ja of neen ?

Freddy : De studie van de menselijke gedragingen Wingelinckx is een erg gecompliceerde zaak. Mijn vooruitzichten terzake zijn zeer labiel.

Suzanne : Freddy je hebt honderd.

Freddy : Ma de vent die hier sedert enige tijd onderdak heeft gevonden en die klaarblijkelijk misbruik maakt van onze gastvrijheid stelt me vragen waarop ik niet wens te antwoorden. Dat hij zich trouwens met z'n examen bemoeit.

Suzanne : Aan tafel.

(Raymond schuift bij met sigaret tussen de lippen, nummertje van Freddy : schuift galant stoel onder Raymond doch trekt hem terzelfdertijd sigaret van tussen lippen).

Pauze

Freddy : Ma waarom mag die meneer slurpen ? Ik herinner me niet m'n papa ooit te hebben horen slurpen ? Let op m'n zinsconstructie. Maar ja m'n papa was een heer. Een examinator en geen examinandus.
Pauze

- Raymond : Suzanne ik denk dat je een dagje te vroeg bent met de taart.
- Suzanne : Wat bedoel je een dagje te vroeg ?
- Raymond : Ik ben pas morgen jarig. Maar dat is dan ook de laatste keer.
- Freddy : Hopelijk.
- Suzanne : Flauw.
- Freddy : Een gedroomde gelegenheid Casanova om dit ferm stuk te vergasten in een sjiek restaurant. De zoon van het stuk wordt uiteraard ook uitgenodigd. Geef je me de saus even door ? Juist, met de linkerhand, net wat ik dacht. Ma je neemt die kerel best mee naar een frietkot.
- Suzanne : Maar Fred waar blijf je het halen. Grove praat ..
- Freddy : .. was de specialiteit van mijn vader. Een bewijs van cultuur. Z'n leerlingen aanbaden en respecteerden hem (Recht en radio aan. Suzanne en Raymond bekijken elkaar).
Nietwaar ma ? Ma, was hij niet de intelligentste en meest gewaardeerde leraar van het lyceum ?
- Suzanne : Van het lyceum ja. Intelligent en gewaardeerd.
Pauze
(Fred terug aan tafel)
- Raymond : Ik inviteer je morgenavond Suzanne. Ik heb besproken in de Posthoorn.
- Freddy : Waar ? In de Posthoorn ? Je mag daar zeker boeren aan tafel ?
- Suzanne : Ik maak liever zelf iets klaar Raymond. Een soufflé, daar hou je van.
- Raymond : ...
- Freddy : Moment. Eindelijk weet ik het. Lang heb ik gedacht : wat mankeert die man ? Nu weet ik het. Ja, nu weet ik het ! Hij mankeert helemaal niks. Enfin ... Hij is een soufflé-man. Hij zwelt en zwelt en zwelt en plots : plets. Zakt in elkaar als een soufflé. Enkel een hoopje punten en komma's en taalfouten. De soufflé-man.

- Raymond : (recht en verdwijnt in keuken)
- Suzanne : Je bent een gemene schoft. En je gaat je grote bek houden.
- Freddy : Een gemene schoft is een pleonasme ma, je zegt tweemaal hetzelfde.
(recht en rukt aan z'n haar. Freddy grijnslacht. Raymond op met fles tafelbier)
- Freddy : M'n moeder dronk vroeger wijn aan tafel. Marquis de St. Estèphe. Waar of niet ma ?
(Af naar kamer)
(Korte pauze)
- Suzanne : Hij heeft het dikwijls moeilijk Raymond. Hij is nog niet tot rust gekomen.
- Raymond : Nee. Hij lijkt op jou. Ze zeggen dat zonen op hun moeder lijken en dochters op hun vader.
(Pauze)
Claire lijkt in ieder geval op mij.
- Suzanne : Wie ? Ah ja.
- Raymond : Ze wou me graag komen bezoeken. Het is al een tijdje geleden.
- Suzanne : Hoe weet je dat eigenlijk ?
- Raymond : Ze heeft me geschreven op kantoor.
- Suzanne : En waarom niet hier ? Is ze bang voor censuur ?
- Raymond : Nee maar ze is nogal wantrouwig, nogal afstandelijk. Ze wist van mijn examen en ze heeft me een uitstekend leerboek van aardrijkskunde bezorgd. Staat nog vol met haar aantekeningen en nota's. Er ...
- Suzanne : Waarom hoeft dat examen nu eigenlijk ? Die paar duizend frank maken toch de zaak niet uit.
- Raymond : Sociale promotie.
- Suzanne : Sociale promotie ?
- Raymond : En op die manier raak ik eindelijk af van die onregelmatige diensturen. Monique heeft zich nooit kunnen aanpassen.
- Suzanne : Monique heeft zich zo te zien slechts aan weinig kunnen aanpassen. Neem nog een stukje. Freddy eet nooit opgewarmde kost. Voor mij eet hij trouwens onvoldoende. Net z'n vader : scherp als

een mes, een en al energie.

Raymond : En intelligent.

Suzanne : Wat bedoel je Raymond ?

Raymond : Niks, alleen dat hij soms overdrijft.

Suzanne : Wie ? Freddy ? Maar nee. Hij gebruikt je gewoon. Voor hem ben je een soort klankbord.

Raymond : Een wat ?

Suzanne : Hij wil gewoon beluisterd worden.

Raymond : Als een leraar.

Suzanne : Ja.

(Raymond eet verder)

Pauze

Hij zal het me nooit willen bekennen maar hij manifesteert een duidelijke drang om mij in protectie te nemen.

Raymond : Wat ?

Suzanne : Om mij te beschermen, tegen wie of wat dan ook.

Raymond : Wat bedoel je precies ? Ben ik een soort gevaar voor je ? Voor hem blijf ik natuurlijk de indringer, het vriendje van z'n moeder. Een pensionsgast die aanpapt met de bazin.

Suzanne : En is dat niet een beetje zo ? Ik ben hier toch niet alleen om je voeten te warmen ? Of ben ik dan toch je veilig onderkomen ? Raymond laten we eerlijk blijven : m'n lijf en dan de rest ja ?

Raymond : Je praat als je zoon. Je gelooft je eigen woorden niet. Soms ben je grof.

Suzanne : Wil je koffie ?

Raymond : Ja en ik heb liever dat je zwijgt.

Suzanne : Freddy zou je verbeteren : "Ik verkies, ik verkies dat je zwijgt". Soms heb ik moeite je te volgen. Je eerste maanden hier heb je me bijna gesmeekt met je te praten. Ik deed het uren, ik deed het dagen. Ik heb je m'n leven verteld van voor naar achter en van achter naar voor. Ik heb de jaren met André uitgebeend tot op het bot. En je bleef maar vragen : van zijn lievelingssoep tot zijn geprefereerde standjes over onze jaarlijkse reis naar Italië. Ik heb je bijna geschil-

derd hoe ik met hem de duomo van Siena steen voor steen heb afgedweild omdat hij bezeten was van de Italiaanse gotiek. Jaar na jaar wou hij steeds terug naar Siena. Hoe hij Giovanni Pisano vereerde als een heilige maar niet zo erg als Michelangelo de supreme vertolker van de renaissance zoals hij beweerde. Ik heb geprobeerd je te doen begrijpen waarom André gedurende een week als een monnik met mij leefde nadat we samen de Sixtijnse kapel hadden platgelopen. En nu vraag je me te zwijgen. En nu vraag je me te zwijgen !

Raymond : Ik wou je alleen maar vragen me niet op dezelfde manier aan te pakken zoals je zoon dat met me doet.

Suzanne : Nu vraag je me te zwijgen nadat ik mij letterlijk binnenste buiten heb gekeerd. Hoe deed hij het ? Wanneer deed hij het ? Hoe dikwijls ? Wat voelde je ? En ik heb het je allemaal verteld. Niks bleef je gespaard. Ik heb je mijn lachen en mijn tranen duizend maal getoond en hoe, waarom en wanneer André tenslotte als een lafaard is vertrokken. Hoe ik z'n zelfmoord heb beleefd maar nooit heb kunnen begrijpen of werken.

Raymond : Ik wou je gewoon helpen door je te doen praten. Ik denk dat je me nooit hebt begrepen. Ik dacht tenminste dat ik een steun voor je was. Laten we het niet te moeilijk maken.

Suzanne : (grijpt z'n hand)
Je hebt gelijk.
(Freddy op - blijft staan)

Freddy : .. Is er al koffie ma ? Zo te zien niet. Voor u een tas malt zeker Raymond zoals in veertig. Veertig. Wat zegt je Compiègne ?

- Raymond : Geschiedenis was nooit mijn sterkste vak.
- Freddy : En koffie zetten evenmin.
(Af keuken)
- Suzanne : (ruimen samen af)
Is Claire nog altijd in de GB ?
- Raymond : Nee ze is nu verkoopster in een boutique. For boys en girls. Luxe confectie. Ze volgt nog avondlessen. Sekretariaat en talen. Nog één jaar en dan heeft ze een diploma.
- Suzanne : Hier (reikt stapel borden aan).
Breng je me de kruimeldief Raymond ? Wou Claire je komen bezoeken ? Weet ze van je verjaardag ? Je kunt ze misschien vragen morgen te komen. Morgenavond.
- Raymond : Ik betwijfel of je zoon wel akkoord gaat. Hij reageert soms nogal onverwachts.
- Suzanne : Freddy is altijd akkoord met wat ik zeg of doe.
- Raymond : Ik dacht je uit te nodigen om samen, wij alleen, maar ik kon het haar vragen. Het is misschien een gelegenheid voor jou om ze wat beter te leren kennen. Het is trouwens al enige maanden geleden dat ik haar nog gezien heb en het begint te knagen. Hier.
(Raymond naar vogelkooi, steekt vinger door tralies en lacht naar parkietje.)
Piet, piet, piet.
Het is z'n ruitijd. Hij fluit niet zo erg veel meer. Toen ik pas weg was, enfin toen ik alleen ben gaan wonen had ik een hond, zo'n lelijk rasloos beest. Mirza. Maar de burens hebben Ratex over de tuinmuur gegooid omdat hij 's avonds jankte als ik dienst had. Het was een lieve. Toen ik hem vond hing z'n tong uit z'n bek. Nadien heb ik dit hier dan in huis gehaald. Hij heeft nog altijd geen naam.
Ik zal Claire straks bellen in haar boetiek.
Ik denk wel dat ze komt.

- Suzanne : Natuurlijk komt ze. Heb je die foto nog ?
- Raymond : (haalt portefeuille boven)
Ze is wel wat veranderd ondertussen. Ik denk dat het haar laatste schooldag was. Precies nog kinderen. "Klaar voor het leven" zoals ze ons vroeger wijsmaakten. Sommigen zitten nog op de universiteit, de meesten zijn getrouwd.
- Suzanne : Getrouwd ? Samenwonen zeker. Ze zijn slimmer nu. En toch vraag ik me af of wij echt zo onnozel waren. Ik heb mij feitelijk nooit iets beklagd.
- Raymond : Gemiste kansen.
- Suzanne : Ik heb nooit het gevoel gehad iets te hebben gemist. Alles verliep precies zoals voorzien. Maar plotseling was alles - niet gedaan - maar voorbij, over. Zoals wanneer de zon schijnt : je voelt het pas wanneer het begint te regenen (geeft foto terug). Mijn eindejaarsfoto was precies dezelfde. Wij waren misschien iets meer trutachtig.
(avances van Suzanne)
- Raymond : (gaat in op haar avances)
Is lang geleden.
(gezoen evolueert tot handtastelijkheden)
- Suzanne : Straks Raymond. Freddy is in de keuken.
- Raymond : Nog even toe.
(Stoppen op het gepaste ogenblik want :
- Freddy : (verschijnt met porseleinen kopjes en thermosfles)
Moest ik niet weten dat de thermosfles op mijn blad stond dan zou ik zweren dat zij in je broek zat Raymond. Het zal wel gezichtsbedrog zijn.
(Freddy etaleert met zwier en plant thermosfles voor neus van Raymond)
(Bemerkt plotseling foto op tafel)